

Europæisk Økonomi og Politik – BA-ling.merc.

Praktiske informationer:

- Peter Nedergaard – International Center for Business and Politics, CBS – pne.cbp@cbs.dk
- Email blot, hvis der er spørgsmål, kommentarer, kritik etc.
- Faget er et eksamensfag sammen med retstraditionsfaget til foråret.
- Planen for faget er lagt ud på SiteScape.
- Jeg holder direkte kontakt med jer via email på og via SiteScape. Alle har forhåbentlig fået undervisningsplanen.
- Fagets form: Forelæsninger med løbende spørgsmål/diskussioner. Vær gerne uenig med forelæseren!

Kort gennemgang af faget:

- Hvad er EU for en størrelse?
- Politik kan på engelsk betyde både: 1) Polity (samfundets opbygning), 2) Politics (valg, partier, interesseorganisationer) og 3) Policy (de konkrete vedtagne politikker).
- Faget dækker både Polity, Politics og Policy.
- Fagets hovedspørgsmål: Hvordan forklarer vi indholdet og udviklingen af EU's økonomisk og politik?

EU's politiske system

EU er ét politisk system, men er ikke en stat.

EU er imidlertid ingen stat. Har ikke ”monopol på legitim anvendelse af magt” (Weber) = stat

EU er noget nyt og ukendt i international politik. Langt mere end en international organisation, men ingen stat.

EU's politiske system producerer politikker af betydning for medlemsstaternes økonomi – ca. 85% af erhvervsreguleringen stammer fra EU-beslutninger.

Hvordan påvirker offentligheden/ borgerne/ virksomhederne EU's politiske system?

- To grundlæggende måder:
- 1) Via politiske partier (Ministerrådet, Parlamentet, Kommissionen).
- 2) Via interessegrupper: a) nationale interessegrupper.
b) Euro-organisationer.
- Påvirkningen via Euro-organisationer er stigende.

EU's institutioner producerer forskellige former for politik (policies):

- 1) Reguleringspolitik: Regler om den fri bevægelighed for varer, tjenesteydelser, kapital og personer i det indre marked.
- 2) Udgiftspolitik: Overførsler via EU's budget: landbrugspolitik, regionalpolitik, forskningspolitik.
- 3) Makroøkonomisk politik: ØMU. Rentepolitik. Vekselskurspolitik. Koordination og gennemgang af medlemslandenes skatte- og beskæftigelsespolitik.
- 4) Borgerrettede politikker: Rettigheder. Retspolitik. Schengen. Asyl. Indvandring. Politisamarbejde. EU statsborgerskab.
- 5) Udenrigspolitik: Handelspolitik, eksterne relationer. Fælles sikkerhedspolitik.

Overstatslige/ supranationale/føderale beslutningsmåde vs. Mellestatslig/ intergovernmental beslutningsmåde

1) Overstatslig: Reguleringer; udgifter; visse borgerrettede politikker; visse makroøkonomiske politikker.

- Kommissionen har her den udøvende magt.
- Kommissionen har monopol på politiske initiativer.
- Normalt stemmes der med kvalificeret flertal i Ministerrådet.
- Europa-Parlamentet er integreret i beslutningsprocessen.
- Domstolen har fuld kompetence til at sikre overholdelsen af de udstedte regler.

2) Mellemstatslig: De fleste makroøkonomiske politikker, borgerrettede politikker og udenrigspolitikken vedtages via en mellemstatslig beslutningsproces.

- Ministerrådet er det vigtigste udøvende og lovgivende organ.
- Normalt er der enstemmighed på området.
- Kommissionen kan alene komme med ideer.
- Europa-Parlamentet bliver alene konsulteret af Ministerrådet.
- Domstolen har meget begrænset kompetence.

2)Politikkens enerti

Årsag: Politikken er ”locked in” =
Når bestemte institutionelle eller politiske ligevægte er nået, bliver disse institutioner eller politikker ”locked in”.

Årsagen er:

- 1) at bestemte aktører er ”veto players”; Én aktør kan hindre ændring i status quo.
- 2) Politik er ofte stiafhængig. Har man valgt én bestemt politisk sti, er den svær at forlade.

Teorier om europæisk integration/ integrationsteorier

Neofunktionalisme:

- Ernst B. Haas: Europæisk integration er en deterministisk proces. Som en snebold, der ruller ned ad et bjerg. "Spill-over" mekanismen er det centrale begreb:

Eksempel:

- Toldunion > Fælles handelspolitik > Fælles markedspolitik > Fælles landbrugspolitik > Fælles monetær politik > Fælles økonomisk politik > Fælles udenrigspolitik > Fælles forsvarspolitik
- Spill-over er et resultat af ikke-statslige aktørers ageren. Partier. Interesseorganisationer. Virksomheder. De skifter interesser. De skifter loyalitet til det nye politiske niveau.
- Neofunktionalismen er en del af den liberale skole i international politik. Automatisk integrationslogik, som underminerer staterne.
- Problem: Hvordan forklares tilbageslaget for europæisk integration i midten af 1960'erne. Og stagnationen frem til 1985. Hvordan forklares krisen i f.m. forfatningstraktaten?

Intergovernmentalisme:

- Stanley Hoffman. Staterne er de vigtigste aktører. Staterne har egne nationale interesser, som de varetager. Der findes ingen automatisk integrationslogik.
- Europæisk integration finder kun sted, hvis medlemsstaterne har en interesse heri.
- Intergovernmentalismen er udledt af den såkaldte realistiske teori i international politik = Staterne er international politiks atomer.

Føderalisme:

- Både en positiv teori (hvordan samarbejdet er) og en normativ teori (hvordan samarbejdet bør være).
- Det afgørende spørgsmål i føderalistisk teori drejer sig om, hvor magten bør ligge. Hvilke kriterier skal lægges til grund for magtfordelingen.
- Samarbejdet bør være lagdelt: Kommuner, regioner, stater, samarbejde mellem stater, Den Europæiske Union.
- Kun hvad der ikke kan klares lokalt, skal skydes op på et højere niveau. Subsidiaritets- eller nærhedsprincippet er et føderalistiske princip.
- Løbende ændringer af EU's traktatgrundlag er det, der driver den europæiske integration frem mod en egentlig forfatning.
- EU bør have et Europa-Parlament med samme magt som et nationalt parlament. Europa-Parlamentet skal også udpege en europæisk regering.
- Målet er en føderalistisk organiseret Europæisk Union (Europas Forenede Stater).

Kompromisser:

Liberal intergovernmentalisme: Andrew Moravcsik.

Europæisk integration foregår i to trin:

- Først trin: Der er en "efterspørgsel" efter EU-politikker fra indenlandske økonomiske og sociale aktører.
- Andet trin: Nye EU-politikker "udbydes" via mellemstatslige/intergovernmentale aftaler på statslederplan.

Supranational governance: EU er en kompleks institutionel og politisk størrelse.

- Der findes aktører og interesser på alle niveauer. Varierer efter politisk samarbejdsområde og type af aktører.
- Supranationale institutioner (Kommissionen, Parlamentet, Domstolen) har selvstændig indflydelse på de økonomiske politikker.

EU's institutioner

